

Úvod

Aby pohnul hmotou, musí duch zaujímat prostor stejně jako hmota. Duše prostor zaujímají. Na rozdíl od hmoty však mohou měnit tvar a pronikat hmotnými předměty. Jednotlivé lidské duše a další obyvatelé duchovního světa – duchové. Démoni, andělé a dokonce i Bůh – zaujímají prostor. Bůh je nekonečně velký, zahrnuje celý vesmír. Vědomím Božím je prostor, jenž obsahuje Božské myšlenky.

Henry More

Současné vědecké paradigma tvrdí, že to, co produkuje naše vědomí a myšlení, je náš mozek. Naše vědomí a myšlení se, dle této ideje, objevilo jako produkt složité interakce miliard neuronů a jejich synapsí tvořících mozek. Mnozí vědci věří, že když budou mít dostatečně výkonné počítače a velmi sofistikované programy, dokáží naše myšlení simulovat na počítačích metodou neuronových sítí. Ty se budou schopny samy učit na základě získaných zkušeností.

Lidský mozek bývá považován za důmyslný biologický stroj, který je schopen vytvářet duševní procesy podobně, jako je počítač schopen provádět složité matematické operace. Lidské vědomí je chápáno jako produkt složitých elektrochemických reakcí, které umožňují přenášet a kombinovat informace vstupující do mozku. V důsledku četných zpětných vazeb se pak objeví nová kvalita – vědomí sebe sama a okolního světa.

Pro neurologa je vědomí produkt nesmírného množství reentrantních interakcí mezi systémy hodnotově-kategoriální paměti, které jsou v široké míře přítomny v předních částech talamokortikálního systému, a systémy zadních talamokortikálních oblastí, které zodpovídají za percepční kategorizaci (Edelman).

Tento popis zní sice velmi vědecky a odborně, ale ve své podstatě nic neříká. Vědomí ve smyslu vědomí sebe sama, je fenomén, který se dá jen velmi obtížně postihnout z hlediska studia mozkové tkáně a neurální aktivity. Vznikly sice teorie, které se pokoušely popsat tzv. zrakové vědomí z hlediska možné existence jakýchsi neuronů vědomí, synaptických spojení či jakési formy synchronizované aktivity populací neuronů v různých částech mozku, nicméně jejich přínos pro pochopení fenoménu vědomí prozatím není žádný. Idea, že vědomí vzniká vzájemným působením atomů či molekul, vyžaduje notnou dávku hrubě materialistické víry.

Pro mnoho vědců je vědomí pouze symbolem elektrochemických změn, k nimž dochází v našem mozku, a samo o sobě jeho činnost neovlivňuje. Vědomí se mělo zrodit v průběhu evoluce za účelem řízení nervového systému, který se rozrostl natolik, že se nebyl schopen sám o sobě uřídit. Problémem ovšem je, jak se realizují vědomé reakce zpětně ovlivňující nervové toky. Proč vlastně si máme být vědomi vlivů působících na náš organismus i naší reakce na tyto podněty? Proč nefungujeme jen jako tupý automat? Vysvětlení může být jednoduché. Aktivita neuronů není původcem vědomí, ale spíše vědomou aktivitu odráží.

Dnešní věda dokáže dobře popsat, jak jsou informace proudící do mozku smyslovými kanály rozkládány, ale už stejně dobře nedokáže vysvětlit, jak dochází k opětovnému sloučení těchto na různých místech zpracovávaných informací do jednoho společného vjemu. To, co moderní věda dosud neodhalila, je sjednocující princip. Princip, který by umožňoval sladění činnosti celého mozku k určitému cíli, k vytváření spojitých vjemů, který by umožňoval vznik jedinečného vědomí individua.

Poranění mozku může vést ke vzniku poškození smyslových a motorických funkcí člověka. Může ovlivnit jeho jednání, pocity a uvažování. Může způsobit ztrátu vědomí i smrt. Mozek může být také ovlivněn chemicky podáním různých léků a drog. Lze ho ovlivnit i elektrickým šokem. Při tom všem se bude naše vnímání a vědomí měnit, budeme prožívat příjemné i velmi nepříjemné pocity a možná se u nás objeví i halucinace. Z toho se usuzuje, že mozek je orgán, který produkuje myšlení a ostatní duševní funkce individua.

Sledujeme-li ale nějaký program v televizi, dobře víme, že nevzniká v bedýnce představující televizní přijímač, ale někde daleko v televizním studiu a je do širokého okolí přenášen rádiovými vlnami. Poškození některé části televizoru se přitom také projeví snížením kvality nebo i ztrátou obrazu a zvuku.

Srovnáme-li televizní přijímač a lidský mozek, můžeme dojít k závěru, že mozek nemusí být orgánem, který vyšší psychické funkce vytváří, ale může být tím, co jim umožňuje se projevit. Může však existovat něco existující „mimo“ mozek, co by jeho činnost řídilo? Již v dávnověku lidé věřili, že člověk má *duši* – něco, co mu umožňuje cítit, myslet a být si vědom sebe sama; něco, co existuje nezávisle na fyzickém těle a po smrti ho může opustit a pokračovat v jiné – duchovní formě existence.

Díky mnohaleté výzkumné činnosti C. G. Junga, Stanislava Grófa, Ruperta Sheldraka, Raymonda A. Moodyho a mnoha dalších badatelů stále přibývá indicií, že psýché není produkt chemie našeho mozku, který existuje jen tak dlouho, jak mozek sám. Zdá se, že psýché není něco, co je vázáno na život individua. Je to něco, co může přečkat smrt těla, posunout naši existenci směrem k věčnosti a dát jí vyšší smysl.

Pokud lidská duše – psýché existuje, určitě existuje způsob, jak ji popsat a to nejen pomocí náboženských nebo psychologických pojmů. Nemusí to být něco nehmotného, abstraktního a existujícího mimo přírodní zákony, ale může to být něco, co odráží fyzikální realitu tak, jak ji dosud neznáme. Zkoumáním tajemství lidské duše, možná pochopíme podstatu vesmíru, která nám dosud unikala. Podstatu, která dává existenci vesmíru i naší hlubší smysl a vzájemně je propojuje.

V této knize jsem se proto pokusil nahlédnout za oponu skrývající tajemství existence naší psýché a pokusil se zjistit, zda lze vytvořit nějaký smysluplný model, který by naši představu o ní přenesl z oblasti abstraktního popisu mystických zážitků, náboženských učeních a filosoficko-psychologických nauk do oblasti přístupné našemu exaktnímu zkoumání – do oblasti, kterou lze fyzikálně popsat a testovat.